

Věřím ve struktury neorientované k “technické” stránce výkonu moci, ale ke smyslu tohoto výkonu; ve struktury tmelené víc společně sdíleným pocitem smysluplnosti určitých komunit než společně sdílenými ambicemi směrem “ven”. Mohou a musí to být struktury *otevřené, dynamické a malé*; nad jistou hranicí nemohou už ony “lidské vazby”, jako je osobní důvěra a osobní odpovědnost, fungovat (poukazuje na to Goldsmith). Musí to být struktury, které ze své podstaty neomezují vznikání strukturu jiných; jakákoli kumulace moci (jeden z projevů “samopohybu”) by jim měla být bytostně cizí. Struktury nikoli jako orgány či instituce, ale jako *společenství*. Rozhodně to nemohou být struktury zakládající svou autoritu na dávno vyprázdněné tradici (jako tradiční masové politické strany), ale na svém konkrétním *vstupu* do situace. Než statický soubor zformalizovaných organizací jsou lepší organizace vznikající *ad hoc*, prodchnuté zápallem pro konkrétní cíl a zanikající s jeho dosažením. Autorita vůdců by měla vyrůstat z jejich osobnosti, osobně jejich okolím zakoušené, a nikoli z jejich nomenklaturního postavení; měli by být vybaveni velkou osobní důvěrou a na ní založenou i velkou pravomocí; jediné tudy zřejmě vede cesta z klasické bezmocnosti tradičních demokratických organizací, které se mnohdy zdají být založeny spíš na vzájemné nedůvěře než na důvěře, a spíš na kolektivní neodpovědnosti než odpovědnosti; jediné zde - v plném existenciálním ručení každého člena komunity - lze asi založit trvalou hráz proti „plíživé totalizaci“. Tyto struktury by měly vznikat samozřejmě „zdola“, jako výsledky autentické společenské „*samo-organizace*“, měly by žít ze živoucího dialogu se skutečnými potřebami, z nichž vznikly, a s jejich zánikem by měly i samy zanikat. Měly by mít velmi rozmanité a zvenčí minimálně regulované principy vnitřní výstavby; rozhodujícím kritériem této „sebe-konstituce“ by měl být její *aktuální smysl*, nikoli tedy pouhá norma.

Na pestré a proměnlivé spolupráci takovýchto dynamicky vznikajících a zanikajících – ale především ze své aktuální smysluplnosti žijících a lidskými vazbami tmelených – organismů by měl být založen politický život – ale i život hospodářský: pokud jde o něj, věřím tu na *samosprávný princip*, který jediné asi může poskytovat to, o čem snili všichni teoretici socialismu, totiž skutečnou (tj. neformální) účast pracujících na hospodářském rozhodování, a pocit skutečné odpovědnosti za výsledky společné práce. Princip kontroly a disciplíny by měl být vytěšňován spontánní lidskou *sebekontrolou a sebekázní*.

Takováto představa systémových konsekvencí „existenciální revoluce“ výrazně přesahuje – jak je snad i z takto povšechného náčrtu patrné – rámce klasické parlamentní demokracie, jak se ve vyspělých západních zemích ustálila a jak v nich vždy znovu tak či onak selhává.

A na závěr citát z textu, který Václav Havel napsal ve věznicí Na Borech v březnu 1982

„Uvažují-li jako to, co ze mě tento svět dělá, totiž jako lidské identity zbavený šroubek gigantického soustrojí, pak opravdu nemohou dělat nic. Ničení zeměkoule, ohlupování národů a výrobu tisíc nových termojaderných bomb samozřejmě nezastavím. Uvažují-li však jako to, čím člověk původně je, respektive čím každý z nás má nezávisle na stavu světa základní možnost se stát, totiž jako svéprávná lidská bytost schopná odpovědnosti ke světu a za svět, pak samozřejmě mohou dělat mnoho. Například snažit se chovat tak, jak si myslím, že je správné se chovat a jak by se podle mého nejhlubšího přesvědčení měli chovat všichni, totiž odpovědně. Na námitku, že to nemá smysl odpovídám velmi prostě: má.“